

ŠTO ČINITI U SLUČAJU NESREĆE, VELIKE NESREĆE ILI KATASTROFE?

ŽELIMIR LASZLO Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

BIANKA PERČINIĆ KAVUR Ministarstvo kulture RH, Zagreb

HELENA STUBLIĆ Filozofski fakultet, Katedra za muzeologiju, Zagreb

U trenutku kada se nesreća ili nezgoda dogodi, važno je znati koga i kada zvati, što učiniti prvo i na što sve treba misliti.

Važni telefonski brojevi (vrijede u Hrvatskoj)

112 (jedinствен broj za zaštitu i spašavanje Državne uprave za zaštitu i spašavanje)

Nazovite ako vam treba:

- hitna medicinska pomoć
- pomoć vatrogasaca
- pomoć policije
- pomoć gorske službe spašavanja
- hitna veterinarska pomoć pomoć drugih hitnih službi i operativnih snaga sustava zaštite i spašavanja

i/ili ako uočite:

- požar, poplavu, krađu, prepad...
- istjecanje opasnih tvari, onečišćenje pitke vode, potoka, rijeka ili mora druge pojave koje predstavljaju opasnost za život i zdravlje ljudi ili životinja odnosno koje ugrožavaju imovinu, okoliš i kulturna dobra.

Kada zovete 112, ostanite pribrani i recite:

- što se dogodilo
- gdje se dogodilo
- kada se dogodilo
- koliko je unesrećenih
- kakvu pomoć trebate tko zove.

Operater koji zaprimi vaš poziv, žurno će obavijestiti strukovno i teritorijalno nadležne hitne i inspekcijske službe koje će vam pružiti pomoć ili će poduzeti potrebne zaštitne mjere.

Ako trebate samo određenu hitnu službu, možete birati njezin izravni broj:

prva pomoć **94**

vatrogasci **93**

policija **192**

bolnica/ambulantna (upišite tel. broj najbliže ambulante i/ili bolnice).

Ostali važni brojevi:

Elektra (upišite tel. broj) (upišite tel. broj)
Plinara (upišite tel. broj)
Vodovod (upišite tel. broj)
osiguravateljska kuća (upišite tel. broj)
telefonska tvrtka (upišite tel. broj)
zaštitarska tvrtka (upišite tel. broj).

Osooblje muzeja tel./mob.:

direktor/ica (upišite tel. broj)
šef službe osiguranja (ako ga muzej ima). (upišite tel. broj)
domar (upišite tel. broj)
odgovorni za zbirke (kustosi) (upišite tel. brojeve)
računovođa (upišite tel. broj)
odvjetnik (upišite tel. broj).

Muzejski tim za spašavanje:

voditelj (upišite tel. broj)
član (upišite tel. broj)
član (upišite tel. broj).
..... (upišite tel. broj).

ŠTO PRVO UČINITI**Sigurnost ljudi uvijek je na prvome mjestu!**

Stanite, gledajte, slušajte - treba shvatiti što se događa.

Ne ulazite u zgradu ili na ugroženo područje sami, bez opreme i bez odobrenja nadređenih.

Ostanite pribrani

Zbog šoka se smanjuje funkcionalnost ljudi. Računajte s tim.

Mislite unaprijed

Nakon većih nesreća neko vrijeme vjerojatno nećete moći prići zbirci.

Iskoristite to vrijeme za organiziranje priprema, tako da nakon ulaska u zgradu djelujete što efikasnije.

Ne hrlite spašavati zbirke, najprije procijenite situaciju i napravite plan.

Nesreće nikada nisu predvidive. Trebat ćete procjenjivati situaciju kako ona nastaje.

MANJE NEZGODE I NESREĆE**Plavljenja**

Iz vodovoda, odvoda, instalacija grijanja, s krova...

Isključite električnu energiju, vodu i plin ako to možete učiniti bez opasnosti za sebe i druge.

1.

- Procijenite treba li zvati vatrogasce; ako procijenite da treba, slijedite njihove upute.
- Pronađite i uklonite uzrok problema.
- Započnite ispumpavanje vode iz podruma ili drugih poplavljenih prostorija (samo ako je to sigurno, ako imate uvježbane ljude i autonomnu crpku).
- Alarmirajte ravnatelja/ ravnateljicu muzeja.
- Zapriječite pristup području (vrpcama, upozorenjima i sl.).
- Osoblje (i posjetitelje) držite podalje od ugroženog područja (npr. od vode stajaćice).
- Obavijestite osiguravateljsku kuću o nezgodi.

2.

- Sazovite tim za spašavanje.
- Pregledajte zgradu i zbirku/e i ustanovite štetu.
- Dokumentirajte štetu u pisanom obliku i fotografijama.
- Smislite kako ćete odgovoriti na štetu, procijenite je li potrebna evakuacija .
- Kada je to sigurno, zaštitite najvažnije zbirke predmeta ili dokumentaciju (npr. prekrijte rupe na krovu, pokrijte ormare ili predmete folijom da dalje ne kisnu, premjestite predmete s nižih policama na više, organizirajte evakuaciju ako je to potrebno...).

3.

- Stabilizirajte temperaturu i RV (otvaranjem ili zatvaranjem prozora i vrata, grijanjem, prozračivanjem i sl.).
- Zakrilite oštećene prozore i vrata.
- Prikupite potrepštine i opremu za sanaciju (npr. spužve, upijajuće papire, kante, rukavice...).
- Primijenite plan spašavanja i provedite ga.
- Počnite spašavanje.
- Možda će biti potrebna intervencija vatrogasaca, policije i drugih službi.
- Ne zaboravite paziti na zdravlje i sigurnost ljudi.

POČETNI POŽARI I MANJI POŽARI

Isključite električnu energiju i plin.

Procijenite situaciju - može li se požar ugaziti aparatima za gašenje požara i je li taj način siguran.

OPREZ! Nekim vrstama aparata za gašenje požara ne smiju se gasiti požari ako postoji kontakt s električnim instalacijama pod naponom.

Ako procijenite da se požar ne može bez rizika ugaziti aparatima za gašenje, **ODMAH ZOVITE VATROGASCE.**

Ne izlažite sebe ni druge riziku.

1.

- Ugasite požar aparatom za gašenje požara.
- Alarmirajte ravnatelja/ravnateljicu muzeja.
- Zapriječite pristup području (vrpcama, upozorenjima i sl.).
- Osoblje (i posjetitelje) držite podalje od ugroženog područja.
- Obavijestite osiguravateljsku kuću.

2.

- Sazovite tim za spašavanje.
- Pregledajte zgradu i zbirku/e i ustanovite štetu.
- Dokumentirajte štetu u pisanom obliku i fotografijama.
- Smislite kako ćete odgovoriti na štetu, procijenite je li potrebna evakuacija.
- Kada to možete učiniti, zaštitite najvažnije zbirke predmeta ili dokumentaciju od sredstava za gašenje, čađe, prašine i sl. (npr. pustite da se iscijedi voda od gašenja ili pjena; ako su papiri, dokumentacija i umjetnine mokri, osušite ih ili smrznite; prekrijte skulpture tyvekom da ih zaštitite od prašine i čađe...).

3.

- Stabilizirajte temperaturu i RV (otvaranjem ili zatvaranjem prozora i vrata, grijanjem, provjetravanjem i sl.).
- Zakrilite oštećene prozore i vrata.
- Prikupite potrepštine i opremu za sanaciju (npr. spužve, upijajuće papire, kante, rukavice...).
- Primijenite plan spašavanja i provedite ga.
- Počnite spašavanje.

Možda će biti potrebna pomoć vatrogasaca i policije.

Ne zaboravite paziti na zdravlje i sigurnost ljudi.

KRAĐE, PROVALE, PREPADI

Ne izlažite sebe ni druge riziku

Odmah zovite policiju **92** ili **112**.

1.

- **Osigurajte područje** - ne dopustite pristup osoblju ni posjetiteljima.
- Sačuvajte tragove (ne dirajte i ne premještajte ništa).
- Alarmirajte ravnatelja/ravnateljicu muzeja. 137
- Obavijestite osiguravateljsku kuću.

2.

- Nakon što vam policija odobri pregledajte zbirku/zbirke i ustanovite štetu.
- Dokumentirajte štetu u pisanom obliku i fotografijama.

3.

- U slučaju krađe prikupite svu raspoloživu dokumentaciju (fotografsku, elektroničku, pisanu) o ukradenim predmetima i predajte je policiji.

VELIKE NESREĆE

Požar, eksplozija

Alarmirajte **93** ili **112**.

Oglasite uzbunu
(sirenom, glasom, obilaskom zaposlenih i posjetitelja...).

1.

- Bez odlaganja evakuirajte ljude iz zgrade, slijedite upute vatrogasaca.
- Uvjerite se da su svi posjetitelji i osoblje na sigurnome.
- Ako je to sigurno, isključite struju i vodu.
- Ako je to sigurno, isključite plin.
- Izvijestite ravnatelja/ravnateljicu muzeja.
- Izvijestite svoju osiguravateljsku kuću.

2.

- Okupite tim za spašavanje na sigurnome mjestu.
- U ugroženo područje smije se ući tek nakon dopuštenja vatrogasaca ili policije.
- Slijedite upute vatrogasaca i policije te ustanovite sigurnosne mjere za zgradu i područje.
- Koristite se propisanom opremom.
- Pregledajte i ustanovite (okvirno) štetu na zgradi i na zbirkama.
- Dokumentirajte štetu.
- Ljudi nikada ne smiju raditi sami nego uvijek u parovima.

3.

Prikupite i smjestite potrebnu opremu. Najprije zaštitite zbirke i dokumentaciju od daljnjeg propadanja na mjestu nesreće ili ih, ako je nužno, evakuirajte.

Ne zaboravite paziti na zdravlje i sigurnost vašeg tima.

POTRES

Računajte na to da možda neće biti vode, struje, plina...

Ljudi mogu biti mobilizirani.

Službe zaštite i spašavanja bit će prijeko potrebne.

1.

Stanite u okvir vrata koja su na nosivom zidu ili pod jaki namještaj (stolovi), držite se podalje od prozora.

Bacite se na pod i rukama pokrijte lice.

Čim je to moguće, izađite na otvoreno.

Pomozite unesrećenima.

Izbjegavajte rizike.

Spašavanje zbirki i dokumentaciju ostavite za kasnije.

2.

- Okupite tim za spašavanje na sigurnome mjestu koje ste unaprijed odredili.
- U ugroženo područje smijete ući tek nakon dopuštenja mjerodavnih službi.
- Slijedite upute mjerodavnih službi i ustanovite sigurnosne mjere za zgradu i područje.
- Koristite se propisanom opremom.
- Pregledajte i ustanovite (okvirno) štetu na zgradi i na zbirkama.
- Dokumentirajte štetu.
- Ljudi nikada ne smiju raditi sami nego uvijek u parovima.

3.

- Najprije zaštitite zbirke i dokumentaciju od daljnjeg propadanja na mjestu nesreće ili ih, ako je potrebno, evakuirajte.

VELIKE POPLAVE

Računajte na to da možda neće biti vode, struje, plina...

Službe zaštite i spašavanja bit će vrlo potrebne.

1.

- Pratite upozorenja Hrvatskih voda o visini vodostaja.
- Isključite, plin, vodu i struju.
- Evakuirajte ljude iz zgrade ako je to sigurno.
- Evakuirajte ljude na gornje katove ako je opasno napustiti zgradu.
- **Evakuirajte zbirke** i dokumentaciju iz podrumskih ili prizemnih prostorija na više katove **samo ako time ne dovodite u opasnost tim za spašavanje.**
- Izbjegavajte rizike.

2.

- Okupite tim za spašavanje na sigurnome mjestu.
- U ugroženo područje smije se ući tek nakon dopuštenja mjerodavnih službi.
- Slijedite upute i ustanovite sigurnosne mjere za zgradu i područje.
- Koristite se propisanom opremom.
- Pregledajte i ustanovite (okvirno) štetu na zgradi i na zbirkama.
- Dokumentirajte štetu.
- Ljudi nikada ne smiju raditi sami, nego uvijek u parovima.

3.

- Prikupite i smjestite potrebnu opremu i potrepštine (spužve, kante, upijajuće papire...).
- Najprije zaštitite zbirke i dokumentaciju od daljnjeg propadanja na mjestu nesreće ili ih, ako je potrebno evakuirajte.

RADIOLOŠKA NESREĆA

Radiološka nesreća može doći kao posljedica havarije nuklearnih elektrana (Krško u Sloveniji i Pakš u Mađarskoj).

- Redovito pratite obavijesti mjerodavnih institucija i poštujte upute.
- Ako je proglašeno zaklanjanje, provedite ga.
- Zatvorite sva vrata i prozore.
- Postavite vlažne ručnike na otvore i ispod vrata.
- Ne prozračujte, isključite sve ventilacijske sustave (klimu i sl.) i ne napuštajte prostor dok opasnost ne prođe.
- Ne konzumirajte vodu ni mlijeko.

ŠTO TREBA ZNATI

- Prolazne putove kroz zgradu i katove
- Gdje su najbliži izlazi za nuždu
- Gdje su aparati za gašenje požara
- Gdje je komplet za prvu pomoć
- Gdje su oprema i potrepštine
- Gdje su ključevi
- Šifre alarma
- Zaporke računala
- Smjerove evakuacije

Treba znati gdje su smješteni:

- glavni prekidač struje
- glavni plinski ventil
- glavni ventil za vodu
- prostorije za pohranu evakuiranih predmeta.

Koje dokumente treba imati:

- Tlocrte zgrade
- Plan djelovanja
- Policu osiguranja
- Kontakt-listu tima za spašavanje
- Listu prioriteta spašavanja zbirki, predmeta i dokumentacije
- Plan evakuacije

ŠTO SPAŠAVATI PRVO

Spašavanje ljudi i njihova sigurnost uvijek su na prvome mjestu.

Zbirke, predmete i dokumentaciju treba spašavati prema listi prioriteta muzeja.

Listu, dakako, treba sastaviti prije nesreće, u sklopu priprema za nju.

Kriteriji za izradu liste:

- zbirke i predmeti važni za misiju, službu i programe muzeja
- zbirke i predmeti velike povijesne, umjetničke, edukativne ili novčane vrijednosti
- osjetljivost, lomljivost, fragilnost...predmeta
- predmeti koje je nemoguće ili teško premještati
- važna dokumentacija (inventarne knjige, fotografije, elektronička dokumentacija...)

Ako muzej nema listu o redoslijedu spašavanja predmeta, odluka o slijedu spašavanja mora se donijetina temelju mišljenja iskusnih stručnih djelatnika, poglavito kustosa koji poznaju svoje zbirke.